

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt V. De prudentia ministris sancti Evangelij in iuvandis Infidelibus, & conversatione cum illis necessaria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

quæ spiritalia sunt, & quæ ad gratiam Dei, nostramque salutem attinent, prius quisque se ipsum, suamque utilitatem ac profectum amet & curet, quam proximi illius. Idque ita præcipit Deus: quod tum Theologi omnes uno consensu docent, tum B. Thomas 2. 2. q. 24. hoc etiam argumentum solido ac gravi confirmat: quoniam, inquit, charitas fundatur in communicatione bonorum spiritualium: atqui post DEUM, qui est fundamentum, quisque sibi primus est, qui participat huius boni, proximos autem diligimus, ut socios in tali participatione. Quamobrem sicut unitas potior est, quam unio; ita quod homo tali bono fruatur, potior est ratio diligendi, quam quod alius ei socius sit in fruendo. Quo quidem posito, illud etiam verè ac necessariò concluditur, non posse charitatis habitum inclinare, ut pro aliis quicunque sint, etiam ad omne hominum genus salvandum, non dico vel minimum committatur peccatum, sed ne ipsos quidem charitatis ullum detrimentum admittatur, non magis quam ex glacie ignis exultat: atque, hoc etiam à Theologis pænè omnibus traditur.

Mat. 16 Habemus etiam de hoc manifestam Salvatoris sententiam Mat. 16. Quid prodest, inquit, homini, si universum mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur? Quam sententiam ne quis de lucro temporali intelligendam putet, certè cum S. Bernardus ad hunc ipsum spirituales proximorum profectum discrete applicat, 10. de Consideratione: Si totus (inquit) vult esse omnium, instar illius, qui omnia omnibus factus est, laudo humanitatem; sed si plena sit. Quomodo autem plena te excludit? Et tu homo es, ergo ut integra & plena sit humanitas, colligat & te in te se sit, qui omnes respicit, alioquin quid tibi prodest, iuxta verbum Domini, Si universos lucraris, te unum perdas? Quare cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus unus. Quid solus fraudarius munere tui? Usquequo vadens spiritus & non rediens? Usquequo non recipis te, & ipse inter alios vice tua? Sapientibus & insipientibus debitor es. & soli negas te tibi? Stultus, & sapiens servus & liber, dives & pauper, vir & femina, senex & juvenis, Clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participant te: omnes de fonte publico bibunt de pectore tuo, & tu seorsim sitiens stabis? Si male dicitur, qui partem suam facit deterio-rem, quid ille qui se penitus reddit expertem? Hæc Bernardus.

Eademque ferè repetit lib. 20. In acquisitione, inquit, salutis, nemo tibi germanior unico matris tuae. Quæ autem stulticia est, cum nostro dispendio, aliorum lucra servare vellet? Quare illud potius audiendum & semper ob oculis habendum est Spiritus sancti consilium: quo hoc ipsum ita monemur Eccl. 29. Recurre proximum tuum secundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidat, id est, ne cadas ipse, qui namque lapsus sit primum, ipse male habet, deinde ne alios quidem jacentes sublevarè potest. Meminisse etiam oportet virginum illarum, quarum ideo ipsius ore Domini laudata est prudentia: quia dum ab aliis virginibus rogarentur, ut de oleo, quod habebant, si impertirentur, responderunt: Ne forte vobis & vobis non sufficiat, ite potius ad vendentes, & emitte vobis. Sic enim dictum hoc huic ipsi rei, de qua agimus, scilicet è applicat S. Bernardus in Cantibus, ac tum alia multa addit in hanc sententiam Serm. 18. Si sapi, inquit, sacerdos concham te exhibeat, & non canalem: hæc enim panis simul, & recipit, & refundit: illa verò donec impleatur, expectat, & sic, quod super abundat, sine suo damno communicat, sciens maledictum, qui partem suam facit deterio-rem. Et ne meum consilium contemptibile ducas, audi

sapienter me: Stultus, ait Salomon, profert totum spiritum suum simul, sapiens reservat in posterum. Verum canales multos habemus hodie in Ecclesia, conchas verò per paucas. Tanta charitatis sunt, per quos nobis caelestia fluenta emanant, ut ante effunderè, quam insundi velint, loqui quam audire paratioris, & prompti docere, quod ipsi non didicerunt, & alijs præfisse gestientes, qui se ipsos regere nesciunt.

Præter Bernardum verò id docuerunt rectè alij Patres Greg. Nazianzen in Apologetico: Presbyteri officium caelestem quandam vitam requirit, primo purgari, deinde purgare, sapientia instrui, & sic alios sapientes reddere; lumen fieri, & alios illustrare; accedere ad DEUM, & alios adducere, sanctificari, & alia sanctitatem asserre. Hoc verò ita certum est, ut ne pluribus quidem confirmari opus sit: tum quia animarum conversio, earumque omnis profectus, & incrementum, etsi à DEO tota sit, maxime tamen pendet à Ministrorum probitate, vitæque integritate: quæ neglecta, necesse est, ut cetera etiam corruant. Tum etiam, quia veris sanctis inter gentes humana ad virtutem adjumenta sunt rarissima, impedimenta autem & occasiones libidinis, avaritiæque incentiva complurima. Quare oportet eos salutaris suæ minimè esse negligentes, & quotidie spiritum interiore quem hominem renovantes, radices alias in virtutibus micere, ut ingruentium ventorum tempestati viriliter resistant, memores semper magni Apostoli PAULI, qui cum talis tantumque esset, assidue castigabar tamen & in servitute redigebat corpus suum, ne cum alijs prædicasset, ipse reprobus efficeretur. Quam curam necesse est, ut unusquisque sui ipsius diligentem gerat: ad quam non modicum juvabit, si orationis mentalis quotidiana exercitia non præmittat: si conscientia puritati studeat, cui examen quotidianum valde necessarium, & præsentaneum adjumentum est, simul cum passionum mortificatione, sui ipsius abnegatione, ac rerum humanarum contemptu, Christi virtutum accurata imitatione, ferventi salutis animarum zelo, ac in primis ardenti in DEUM, ac Dominum nostrum JESUM Christum amore, ejusque unius gloriæ purgatissima intentione.

CAPVT V.

De prudentia ministris sancti Evangelij in juvandis Infidelibus, & conversatiõne cum illis necessaria.

PRudentia, quam alio nomine sancti Patres discretionem, sive virtutum omnium lucernam appellat, rebus agendis modum & formam præscribit, ut recto tramite in illum finem perveniant. Hæc autem virtus præter charitatem, quæ mater est omnium virtutum, in viro Evangelico maximè desideratur. Quare Dominus illa duo in Evangelio copulavit, fidelis servus & prudens, ut rem laudabilem, (ut inquit noster Joannes Hierosolymitanus, alius Auctor operis Imperfecti, Homil. 51.) sed rarissimam proponeret, ut quis fidelis inveniretur & prudens. Et infra: quanto ergo rarior invenitur fidelis & prudens, tanto qui inventus fuerit beator est.

Ad hanc igitur virtutem in conversione Infidelium exercendam, primum spectat, ut operarij pru-

prudenter se gerant in ratione agendi, & convertendi cum infidelibus: curentque ante omnia scire, quomodo eorum ingenia sint tractanda, secundum uniuscujusque gentis naturam & mores, ut ad fidei veritatem alliciantur: similiter quomodo uniuscujusque nationis amorem ac benevolentiam sibi possit conciliare: quæ ut commodius assequatur, proderunt sequentia.

Primum, maxime studeat operarius, ut à Christiana Religione alieni ad eam blandimentis adducantur. Sic docuit magnus Gregorius in *Registr. lib. 11. in distinct. 6. c. 15. Qui sincera intentione, ac extraneos à Christiana Religione ad fidem cupiunt rectam ducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, ne quos redita ad planum ratio poterat revocare, pellat procul adversitas.* Ac deinde secundum sacrorum Canonum sanctiones consultius agitur, si pagani ad veritatis cognitionem, & divinum amorem per monitis informando, & prædicando, quam violentiam inferendo à Fidelibus inducantur. Et quemadmodum nihil ita fidei susceptioni adversatur, atque vis omnis & violentia, (non enim est fides nisi voluntium, cum scriptum sit *Psal. 53. Voluntarie sacrificabo tibi*) ita nihil æquè commendatur in Evangelicis viis, ac mansuetudo & suavitas: *Omnia*, inquit Apostolus ad *Tit. 3. ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.* Quæ cum voluntarium ac liberum sit unicuique obedire Evangelio credendo, suaviter ac benevolè docendus est, non perurgendus auditor. Unde Dominus *Matt. 10. Ecce ego mitto vos sicut agnos in medio luporum*; factumque est Domini virtute ac magnificentia, ut ab agnis lupi superarentur. Quando enim orbis vi Evangelio cederet, tacendo, tollerando, benè merendo, de inimicis triumpharunt Christi milites non terrendo, non minitendo. Quod si non receperint Evangelium, jubebuntne ignem de cælo descendere? *Nescitis*, inquit Dominus *Luc. 9. cujus Spiritus estis? Filius hominis non venit perdere, sed salvare: quod si non receperint vos in ista civitate, ite in aliam.* Ecce quam benignè, quam dulciter monet Dominus Evangelium esse seminandum. Nam ut rectè Gregorius in *Pastorali, Plerumque agros, quos fortis pigmentorum portio curare non valuit, ad salutem pristinam tepens aqua revocavit: & nonnulla vulnera quæ curari incisione nequeunt, fomentis olei sanantur. & durus Adamas incisionem ferrè minime recipit, sed leni vir corum sanguine mollescit.*

Neque hic sistit mansuetudo ab operario Christi in infidelium salute exercenda, quin æmula charitatis, cujus filia est, injuriam ab eis acceptam amore beneficiisque compensat: & si gliter non potest, saltem commiseratione, oratione & lacrymis. Sic *Moyse*, qui vel post mille injurias, pro populo deprecabatur: sic *Paulus*, qui cum multis à Judæis quotidie afflictionibus premeretur, anathema tamen pro ipsorum conversione esse cupiebat: ac denique *Stephanus* cum lapidaretur, ut hoc peccatum lapidantibus remitteretur orabat. Hæc igitur animi mansuetudo, motum suavitatis, ac benevolentia infidelibus simul cum beneficentia opere exhibita plurimum valet, ad eorum animos conciliandos, alliciendosque ad fidem catholicam amplectendos, præcipue si exemplo vitæ, ac morum sanctitate confirmantur: vulgatum enim est illud: *si vis amari ama*, & amoris amor merces. Oportet enim, ut omnes veræ charitatis significationes infidelibus ostendantur.

Sed & præmijs, & honoribus, ac aliarum rerum temporalium promissionibus, nec non im-

Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

minutione tributi, onerum civilium, & publicorum immunitate, & exemptione, pensionum & provisionum promissione, (ut plenius infra disputabimus) ad fidem Christianam invitari possunt: exemplo sancti Gregorii *l. 4. Registr.* qui mandavit Cypriano Reçtori patrimonij Sicilia, ut mitteret epistolas ad Judæos, qui erant in possessionibus dicti patrimonij, quibus promitteret, quod quicumque ex ipsis ad verum Dominum Deum nostrum JESUM Christum conversus fuisset, onus possessionis ejus aliqua ex parte immueneretur: quod ita quoque inquit fieri volo, ut si quis ex eis conversus fuerit: si solidi pensionem habet. Et taxat portionem minutionis oneris.

Præterea magnæ prudentiæ est, in animarum conversione tractanda accommodare se naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur: illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentale aliquod, amittant essentialia: qui enim vehementer emungit, elicit sanguinem. Hoc pacto illorum captabunt benevolentiam & amorem: quo obtento, omnia facili negotio subsequuntur. Cum enim amor vincat omnia, & Christi jugum suave sit, & amoris plenum, nihil magis necessarium est in conversione cujusque, sive peccatoris ad DEUM, sive hæretici ad sanctam Ecclesiam, sive Infidelis ad fidem, quam amor erga Magistrum & Patrem spirituale. *Fili præbe mihi cor tuum*, hoc est, amorem, quo omnia ad me traham: quicquid enim à te voluero, hoc solo obtinebo, Et sic præponens JESUS Christus Redemptor noster D. Petrum suæ sanctæ Ecclesiæ, nihil aliud ab eo petit, nisi solum amorem, & hunc triplici interrogatione (ut ostenderet maximam ipsius necessitatem) *Simon Joannis diligis me?* qui enim amat, amabitur, quasi diceret: *Si me amas Petre, & proximum amabis, consequenterque ab eo amaberis & sic omnia ad me trahes, erisque bonus Pastor.* Hunc D. Paulus verus Christi imitator, omnibus nervis imprimere cordibus Fidelium contendeat, experientiaque doctus, nihil tam sedulo ab ipsis exposcebat verbis, & operibus, quam amorem erga se ipsum, & alios præpositos. *Fortis enim est ut mors dilectio*, & sicut nihil morti resistit, sic nec amor. Igitur primum, quod requiritur est se gentis ingenio accommodare, & omnium se seivum facere, ut omnes lucrifaciat, cum D. Paulo, qui dicebat:

Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer: ijs qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, ut eos qui sub lege sunt lucrifacerem: ijs qui sine lege erant, quasi sine lege essem, ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant: Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem: omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. Et Apostoli in primordiis Ecclesiæ secundarunt Judæis præcipientes Fidelibus ex Gentibus convertis, in illorum gratiam, ut abstinerent à sanguine, & sufficatio, ut omnes lucrifacerent, quæ postea successa temporis perierunt.

Quare prudentiæ est, mores infidelium maxime Evangelio non repugnantes in initio permittere: nam cum perdifficile sit dediscere natales, atque consuetudinem in veteratam, atque inde ad mores inuitatos sensui, ac libidini penitus injucundos traduci, ideo Infideles paulatim disciplina Christiana sunt imbuendi, ac omnes sacrilegæ superstitiones, ritus sensum amputandi, attamen si inter illos mores à Religione & justitia non discrepantes veniantur, non facile immutandi: sed permittendum, ut patrias ac gentilitias consuetudines retineant: sicuti Indici senatus Regio de-

creto caveretur. Multa etiam Judæis legi assuetis, Apostolica Ecclesia condonavit, usque dum profusus extitit Moysen, Christum induerent. Multa de hincismo toleravit antiquitas, in ipsis primævis Christianis, magna alioquin miracula edentibus. Vix victimarum cruor elui poterat; ut oportuerit Apostolum sapiens ea de re admonere Corinthios.

Scribit Gregorius Papa ad Augustinum primum Anglorum Episcopum, mores gentilitios, & patrios paulatim debere emendari, & patienter toleranda esse, quæ non possunt ita facile corrigi. Lectio omnium pænè nationalium Conciliorum indicat peculiarem Sanctorum Patrum curam in relegendis paulatim ritibus majorum. In Africa multa usque ad sua tempora perdurasse Augustinus testatur, ut latiori sermone infra ostendemus. Quia in re (ut satis prudenter notavit Josephus Acoista. li. 3. c. 24.) valde peccatur à multis, vel propter ignorantiam municipalium observationum, vel ob nimium, & præmatum communicandi nostræ fervorem. Hic non morabor Plurarchi Philosophi ad Trajanum in Politica insigne præceptum de gubernanda Republica, apponere. Vertere se ad mores civium cognoscendos oportet, atque eorum penitus exploranda atque tractanda ingenia. Etenim statim mores & ingenia conari mutare populi, novisque ea legibus moderari exemplo velle, non modò non facile, verum ne tutum quidem omnino est, ut res quæ multo tempore, & ingenibus viribus indiget. Simile ducit ex vino perpulchrè, quod initio bibentis à bitrio regitur, mox sensim calefaciens hominem, commutat & venit ad se.

Quamobrem multa dissimulanda sunt, nonnulla etiam laudanda; quæ tenacius hærent, & pecciosius lædunt, ea dexteritate quadam in bona similia commutanda. Cujus rei authorem luculentum habemus Gregorium Magnum lib. 10 Regist. Epist. 71. qui rogatus ab Augustino Anglorum Archiepiscopo in simili causata scribit Melito: Dicite Augustino Episcopo, quod diu mecum de causa Anglorum cogitans, tractavi videlicet quia sana idolorum destrui in eadem gente minimè debeant, sed ipsa quæ in eis sunt idola destruantur, ut dum gens ipsa eadem sana sua non videt destrui, de corde errorem deponat, & DEUM verum cognoscens, & adorans, ad loca quæ consuevit familiariter recurrat. Et qui boves solent multos sacrificio Damonum occidere, debet his etiam de hac re aliqua solenniter immutari: ut die dedicationis, vel natalitii Martyrum tabernacula sibi circa easdem Ecclesias, quæ ex sanis commutata sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis conviviis solemnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem DEI, in esu suo animalia occidant, & donatori omnium de satietate suas gratias agant: ut dum eis aliqua exterius gaudia reservantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant; nam duris mentibus simul omnia abscondere impossibile esse, non dubium est, quia si quis locum summum ascendere nititur gradibus, vel passibus, non saltibus elevatur, cuius etiam documentum exemplum proferit in Israhelico populo Egyptianorum sacrificiū assuescisse, quem DEUS ab idolorum cultu revocans, sacrificia uni DEO de pecudibus offerri imperavit. Quæ eo sunt falsius repetita, quo magis perspicua res fiat, non solum præcepto Gregorii, verum etiam exemplo de bobus pro convivio tractandis, quos idolis suis sacrificare consueverant. Hæc tenus Acoista.

Quod prudentiam non exiguum postulat Chritiana, & ingeniosa quædam industria in

proximorum salute procuranda: quod exemplo sancti Gregorii potius quam verbis in quo si a sit hæc divina prudentia clarius innolescet. Ponderans S. Gregorius in *parte Pastorali* exemplum Moysis Num. 10. cum enim præmississet: *B. Pater: persuadere elatis utilia melius possumus, si profectum eorum nobis potius, quam illis profecturum dicamus, & eam magis nobis, quam illis impendi postolamus adjungit: Unde Moyses qui regente se Deo desertiter aerea columna duce peragebat, cum Obab cognatum suum à Gentilitatu conversione vellet educere, & omnipotenti Domino subjugaret: Proficiscimur ad locum, quem DEUS daturus est nobis: Veni nobiscum, & benefaciamus tibi, quia Dominus bona promissit Israeli: cui cum respondisset ille: Non veniam tecum, sed revertar ad terram meam in qua natus sum; illico adjunxit: Noli nos relinquere, tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris Dux noster. Neque Moysi mentem ignorantia itineris angustiabat, quam ad Prophetia scientiam cognitio divinitatis expanderat, quem columna exterius præbat, quem de cunctis interior per conversationem cum DEO sedulam, locutio familiaris instruat: sed videlicet vir providus elato auditori colloquens solatium petivit, ut daret, Duce eum requirebat in via, ut Dux ei fieri ad vitam potuisset. Hæc sanctus Gregorius.*

Eandem prudentiam exhibuit Dominus, cum Samaritanam ad aquæ vivæ fontem educturus, primus petit: *Mulier da mihi bibere.* Et cum Zachæum ex avaritiæ sordibus discipulum Evangelij facere deliberans ait: *Zachæe sistmans descendens, quia hodie in domo tua oportet me manere.*

Ac denique ad prudentiam omnium rerum magistrum spectat in congressu live conversatione cum infidelibus, in procuranda eorum salute, non tam disputationibus argumentisque agere, quam vitæ exemplo, colloquiisque familiaribus eos allicere, eorumque animos sibi conciliare. & ad fidei veritatem perducere: ut nos latius infra dicemus.

C A P V T VI.

Quod Minister castitate resplendere debeat, & de evitandis occasionibus.

Duo sunt inter alia, quæ fidei prædicationi vehementissimè obstant, nempe impudicitia, & avaritia, quorum periculum esse solent, verlanibus inter infideles commune ac frequens: incontinentiæ propter miram solitudinem ac libertatem, cum perpetua quadam esca libidinis, ex familiarum aspectu, & colloquio familiaris; maxime inter Indos, & alios barbaros, ubi infira est ipsarum familiarum facilitas & rarus pudor: avaritiæ verò & quaestus in ditioribus provinciis non parva se offert occasio. Et ut ab impudicitia incipiam, nihil est viro Evangelico, qui vitam totam supra humanam, & penitus celestem ducere debet, ita ignominie ac dedecori quam impudicitia, quæ quantum omnium offendat oculos, quamque reddat virum Ecclesiasticum infamem & aspernabilem dici non potest: quam ob causam etsi sint alia graviora crimina, nulla tamen ab antiquis Patribus gravius reprehensa in homine Ecclesiastico: ut qui præcos Canones legit, merito iniretur ob semel